

॥ ७॥ ८॥ धर्मरात्रिर्धर्मसंयतेन सम्यगासनं संयासनं धर्मचक्रं सनातनमिति गौडाः ॥ ९॥ १०॥ ११॥ १२॥ १३॥ १४॥ १५॥ इति अनुशासनपर्वणि नैलकंठीये आरतभावदीपे एकचत्वारिंशदधिकशततमोऽध्यायः

एष च क्रचरैर्देवि देवलोकचरैर्द्विजैः ॥ ऋषिधर्मः सदाचीर्णो योन्यस्तमपि मे शृणु ॥ ७॥ सर्वेष्वेवार्षिधर्मेषु ज्ञेयोत्मासंयतेन्द्रियैः ॥ कामक्रोधौ ततः पश्चाज्ज्ञेतव्या वि
ति मे मतिः ॥ ८॥ अग्निहोत्रपरिस्पंदो धर्मरात्रि समासनं ॥ सोमयज्ञाभ्यनुज्ञानं पंचमीयज्ञदक्षिणा ॥ ९॥ नित्यं यज्ञक्रियाधर्मः पितृदेवार्चने रतिः ॥ सर्वाति
थ्यं च कर्तव्यमन्नेनोच्छ्राजितेन वै ॥ १०॥ निवृत्तिरुपभोगेषु गोरसानां शमे रतिः ॥ स्थंडिलेशयने योगः शाकपर्णनिषेवणं ॥ ११॥ फलमलाशनं वायुरापः शै
वलभक्षणं ॥ ऋषीणां नियमाद्ये ते यैर्जयं त्यजितां गतिं ॥ १२॥ विधूमे सन्नमुसले व्यंगारे भुक्तवज्जने ॥ अतीतपात्रसंचारे काले विगतभिक्षुके ॥ १३॥ अतिथि
कांक्षमाणो वै शेषान्नरुतभोजनः ॥ सत्यधर्म रतः शांतो मुनिधर्मेण युज्यते ॥ १४॥ नस्तंभी न च मानी स्यान्नाप्रसन्नो न विस्मितः ॥ मित्रामित्रसमो मैत्रो यः स
धर्मविदुत्तमः ॥ १५॥ इति श्रीमहाभारते अनु० आनुशासनिके पर्वणि दानधर्मे एकचत्वारिंशदधिकशततमोऽध्यायः ॥ १४१॥ ॥ ६३॥ ॥ ६४॥
उमोवाच देशेषु रमणीयेषु नदीनां निहरेषु च ॥ स्रवंतीनां निकुंजेषु पर्वतेषु वनेषु च ॥ १॥ देशेषु च पवित्रेषु फलवत्सु समाहिताः ॥ मूलवत्सु च मध्येषु व
संति नियतव्रताः ॥ २॥ तेषामपि विधिपुण्यं श्रोतुमिच्छामि शंकर ॥ वानप्रस्थेषु देवशस्त्रशरीरोपजीविषु ॥ ३॥ महेश्वर उवाच वानप्रस्थेषु यो
धर्मस्तं मे शृणु समाहिता ॥ श्रुत्वा चैकमना देवि धर्मबुद्धिपराभव ॥ ४॥ संसिद्धौ नियमैः सद्भिर्वनवासमुपागतैः ॥ वानप्रस्थैरिदं कर्म कर्तव्यं शृणु यादृशं ॥ ५॥
त्रिकालमभिषेकं च पितृदेवार्चनं तथा ॥ अग्निहोत्रपरिस्पंद इष्टिहोमविधिस्तथा ॥ ६॥ नीवारग्रहणं चैव फलमलनिषेवणं ॥ इंगुदैरंडतैलानां स्नेहार्थं च निषेव
णं ॥ ७॥ योगचर्याकृतैः सिद्धैः कामक्रोधविवर्जितैः ॥ वीरशय्यामुपासद्भिर्वीरस्थानोपसेविभिः ॥ ८॥ युक्तैर्यागवहैः सद्भिर्ग्रीष्मपंचतपैस्तथा ॥ मंडूकयोग
नियतैर्यथान्यायं निषेविभिः ॥ ९॥ वीरासनरतैर्नित्यं स्थंडिलेशयनं तथा ॥ शीतोत्तयाग्नियोगश्च तर्ज्यो धर्मबुद्धिभिः ॥ १०॥ अन्नभक्षैर्वायुभक्षैश्च शैवलोत्तर
भोजनैः ॥ अश्मकुट्टैस्तथा दातैः संप्रक्षालैस्तथा परैः ॥ ११॥ चीरवल्कलसंवीतैर्मृगचर्मनिवासिभिः ॥ कार्यायात्रायाथाकालं यथाधर्मं यथाविधि ॥ १२॥

॥ १४१॥ ॥ ६४॥ देशेष्विति ॥ ११॥ २॥ स्वशरीरे मेवोपजीवंति नु श्रुत्यादि स्वयं दासा इत्यर्थः ॥ ३॥ ४॥ ५॥ ६॥ वीरशय्यां वीरासनं वीरस्थानं महारण्यं भीरुभिरप्रवेश्यं ॥ ८॥ मंडूकयोगो हठशास्त्रप्र
सिद्धः ॥ ९॥ वीरासनं सप्तोपवेशनं शीतं वर्षास्वासारशायी तोयं हंसे जलवासी अग्निः ग्रीष्मे पंचाग्निमध्यस्थः एवं शीतोत्तयाग्नियोगः ॥ १०॥ ११॥ १२॥